

TÜRKİYE’DE BİREYSEL EMEKLİLİK SİSTEMİ HAKKINDA YAPILAN AKADEMİK ÇALIŞMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali Kemal TERZİ

Dr., Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
akemaltr19@gmail.com

ORCID: 0000-0002-3270-5879

Başvuru Tarihi: 18/12/2024

Kabul Tarihi: 04/03/2025

DOI: 10.21441/sosyalguvence.1603545

Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Terzi, K. A. (2025). Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi Hakkında Yapılan Akademik Çalışmaların Değerlendirilmesi. *Sosyal Güvençe Dergisi*, 28, s. 1870-1907. <https://doi.org/10.21441/sosyalguvence.1603545>.

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik ve metodolojik analizini yapmayı amaçlamaktadır. 2003-2024 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlı olan 44 tez incelenmiş ve bu tezlerin bireysel emeklilik sistemine dair literatüre katkıları, araştırma yöntemleri ve içerikleri değerlendirilmiştir. Araştırmada, tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde hazırlandığı ve ekonomi, işletme, sigortacılık gibi disiplinlerde yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Bulgular, bireysel emeklilik sisteminin Türkiye’de tasarruf oranlarını artırdığı, sermaye piyasalarının derinleşmesine katkı sağladığı ve sosyal koruma mekanizmalarını desteklediğini göstermektedir. Bununla birlikte, düşük gelir gruplarının sisteme erişimde zorluk yaşadığı ve katılımcıların sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı belirlenmiştir. Çalışmada, otomatik katılım uygulamalarının ve devlet katkılarının sisteme olan ilgiyi artırdığı ancak sürdürülebilirlik açısından daha geniş teşviklere ihtiyaç duyulduğu vurgulanmıştır. Ayrıca, bölgesel ve demografik analizler, bireysel emeklilik sisteminin eşitlikçi bir yapıya kavuşması gerektiğini ortaya koymuştur. Sonuç olarak, bu tezlerin bireysel emeklilik sistemine dair çok disiplinli yaklaşımları içeren değerli bilgiler sunduğu ve sistemin eksikliklerini gidermeye yönelik somut politika önerileri geliştirilmesine katkı sağladığı görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bireysel Emeklilik Sistemi, Tasarruf, Sosyal Güvenlik, Ekonomik Büyüme, Otomatik Katılım

AN EVALUATION OF ACADEMIC STUDIES ON THE INDIVIDUAL PENSION SYSTEM IN TURKEY

ABSTRACT

This study aims to conduct a bibliometric and methodological analysis of postgraduate theses on the individual pension system in Turkey. A total of 44 theses registered in the National Thesis Center of the Council of Higher Education (YÖK) between 2003 and 2024 were analyzed to evaluate their contributions to the literature, research methods, and content. The analysis revealed that most theses were prepared at the master's level and were concentrated in disciplines such as economics, business administration, and insurance. Findings indicate that the individual pension system has significantly increased savings rates, contributed to the deepening of capital markets, and supported social protection mechanisms in Turkey. However, challenges in accessibility for low-income groups and participants' lack of adequate knowledge about the system were identified. The study highlights that automatic enrollment programs and state contributions have boosted interest in the system, yet broader incentives are required for long-term sustainability. Additionally, regional and demographic analyses demonstrated the need for a more inclusive and equitable pension system. In conclusion, these theses provide valuable insights with multidisciplinary approaches and contribute to the development of concrete policy recommendations aimed at addressing the system’s shortcomings.

Keywords: Individual Pension System, Savings, Social Security, Economic Growth, Automatic Enrollment

GİRİŞ

Bireysel emeklilik sistemi (BES), bireylerin yaşlılık dönemlerinde mali istikrarlarını sağlamak ve yaşam kalitelerini korumak amacıyla modern ekonomilerde önemli bir sosyal ve finansal mekanizma olarak geliştirilmiştir. Nüfusun yaşlanması, sosyal güvenlik sistemlerinin sınırlılıkları ve ekonomik belirsizlikler, bireylerin geleceklerini daha etkin bir şekilde planlamalarını gerekli kılmış ve BES gibi sistemlerin öne çıkmasına neden olmuştur. Özellikle Türkiye'de 2003 yılında uygulanmaya başlanan bireysel emeklilik sistemi, bireylerin uzun vadeli tasarruf alışkanlıklarını desteklerken aynı zamanda makroekonomik düzeyde sermaye birikimine katkı sağlama potansiyeli ile dikkat çekmektedir. BES, sadece bireylerin gelecekteki mali güvenliklerini garanti altına almakla kalmayıp, aynı zamanda toplumun genel ekonomik yapısının sağlamlığına da önemli bir katkı sağlamaktadır.

Son yıllarda bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan akademik çalışmaların artması, bu sistemin sosyal, ekonomik ve finansal boyutlarının daha derinlemesine anlaşılmasını sağlamıştır. Bu kapsamda hazırlanan lisansüstü tezler, bireysel emeklilik sistemine ilişkin mevcut bilgi birikimini öne çıkarırken, çeşitli metodolojik yaklaşımların uygulandığı akademik çalışmalar olarak önem arz etmektedir. Ancak, bu tezlerin bibliyometrik ve metodolojik açıdan derinlemesine incelenmesi ihtiyacı halen devam etmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar, bireysel emeklilik sistemine dair genel bir perspektif sunsa da bu perspektifin sistematik ve kapsam dâhilinde bir değerlendirme ile zenginleştirilmesi, alanın daha iyi anlaşılmasına önemli bir katkı sağlayacaktır.

Bu çalışma, Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi konusunda hazırlanmış lisansüstü tezlerin bibliyometrik ve metodolojik bir analizini sunmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda, tezlerin hazırlandığı üniversiteler ve anabilim dalları, lisansüstü program türleri, uygulanan araştırma yöntemleri, örneklem grupları ve veri toplama teknikleri detaylı bir inceleme altına alınmıştır. Bunun yanı sıra, elde edilen veriler ışığında bireysel emeklilik sistemine dair akademik literatürün mevcut durumu ortaya konulacak ve gelecekteki çalışmalar için öneriler geliştirilecektir. Bu inceleme, bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan akademik çalışmaları hem niceliksel hem de niteliksel boyutlarıyla ele alarak, bu alanda çalışma yürütmek isteyen araştırmacılar için metodolojik bir rehber sunmayı hedeflemektedir.

Ayrıca, bu çalışma sadece akademik literatüre katkıda bulunmayı değil, aynı zamanda politika yapıcılara da önemli bilgiler sunmayı amaçlamaktadır. Bireysel emeklilik sistemi, hem bireylerin hem de toplumun gelecekteki ekonomik refahını önemli ölçüde etkileyen bir yapı olarak görülmektedir. Bu bağlamda, sistemin

sosyoekonomik etkilerini anlamak ve geliştirme yönünde çözümler sunmak, bu araştırmanın temel çıkış noktalarından biridir. Dolayısıyla, bireysel emeklilik sisteminin akademik ve pratik boyutlarını kapsayacak bu çalışma, alanın gelişiminde kilit bir rol oynayacaktır.

1. TÜRKİYE’DE SOSYAL GÜVENLİK SİSTEMİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Osmanlı Devleti, Avrupa ülkeleri kadar sanayileşememiş olması nedeniyle sosyal güvenlik sistemini yeterince geliştirememiştir. Tanzimat Dönemi’ne (1839) kadar, Osmanlı Devleti’nde modern anlamda bir sosyal güvenlik sisteminin varlığından söz edilemez. Tarım ekonomisine dayalı yapısı ve kırsal yaşamın gereklilikleri nedeniyle sosyal güvenlik daha çok aile içi yardımlaşma temelinde şekillenmiştir. Bununla birlikte, büyük kentlerdeki çalışma hayatına özgü meslek teşekkülleri, sosyal güvenliğin ilk yapı taşlarını oluşturmuş, mesleki yardımlaşma ve sosyal yardımlar bu sistemin temelini atmıştır (Akkaya, 2000, s. 87).

Modern sosyal güvenlik sistemine benzeyen uygulamalar olmasa da Osmanlı’da lonca teşkilatları bu sistemin en yakın örneğini teşkil etmiştir. Loncalar, meslek gruplarının kendi içlerinde oluşturduğu örgütlenmeler olup, sakatlık, hastalık ve yaşlılık gibi durumlarda üyelerine ve onların ailelerine yardım sağlamıştır. Lonca üyelerinin topladığı bu yardımlar, günümüzdeki sosyal güvenlik primlerine benzetilebilir. Sosyal güvenlik sisteminin temel unsurlarından biri olan emeklilik gelirineline ilişkin uygulamalara da Osmanlı döneminde rastlanmıştır. Örneğin, Kanuni Sultan Süleyman döneminde, yaşlılık nedeniyle görevinden ayrılan Kasım Paşa’ya 200.000 akçe tahsis edilmesi, bu uygulamanın erken örneklerinden biri olarak kabul edilebilir. Daha sonra, görevden ayrılan vezirlere benzer tahsisatlar yapılmıştır (Alper, 2003, s. 22-23).

3 Kasım 1839 senesinde ilan edilen Tanzimat Fermanı, Osmanlı Devleti’nde sosyal güvenlik sisteminin gelişmesi için uygun bir zemin hazırlamıştır. Bu kapsamda, 1865 senesinde Dilaver Paşa tarafından yazılan Dilaver Paşa Nizamnamesi, Ereğli Kömür Havzası’nda çalışan işçilerin çalışma koşullarını düzenleyen ilk resmi belge olarak tarihe geçmiştir. Bu nizamname, hastaların tedavisi, çalışma saatlerinin 10 saatle sınırlandırılması ve dini bayramlarda zorunlu çalışmanın kaldırılması gibi düzenlemeler içermektedir. Ancak, nizamname daha çok üretimin sürekliliğini sağlamaya yönelik bir düzenleme olmuştur. 1869 tarihli Maadin Nizamnamesi ile iş güvenliği konusunda daha ayrıntılı düzenlemeler yapılmış, iş kazalarının önlenmesi için madeni işletenlere sorumluluklar yüklenmiştir (Akpınar ve Ögütoğulları, 2020, s. 135).

Cumhuriyetin ilk yıllarında sosyal güvenlik sistemi, mesleki dayanışma ve yardımlaşma temelinde şekillenmiştir. Bu dönemde kurulan sandıklara örnek olarak, 1926 tarihli İmalat-ı Harbiye Teavün ve Sigorta Sandığı, 1930 tarihli Askeri ve Mülki Tekaüt Kanunu ve 1933 tarihli Telgraf ve Telefon İdaresi Biriktirme ve Yardım Sandığı gösterilebilir. Ayrıca, 1940 yılında çıkarılan Köy Öğretmenleri ve Köy Sağlık Memurları Tekaüt Sandığı gibi düzenlemeler de bu kapsamda değerlendirilebilir. Sanayileşmenin hızlanmasıyla birlikte işçilerin çalışma koşullarını iyileştirmek amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmıştır. 1923 yılında Zonguldak ve Ereğli civarındaki maden işçileri için Amele Birliği, tütün fabrikası işçileri için Samsun Tütün İşçileri Teavün Cemiyeti ve İstanbul'daki elektrik fabrikası işçileri için Yardımlaşma ve Teavün Sandığı bu dönemde hayata geçirilmiş önemli girişimlerdir (Güvercin, 2004, s. 91).

Cumhuriyetin ilanıyla birlikte başlatılan sanayileşme hareketleri, sosyal güvenlik alanında kapsamlı reformların gerçekleştirilmesini zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda, 1936 yılında çalışma koşullarını düzenlemek amacıyla 3008 sayılı İş Kanunu çıkarılmış ve sosyal güvenlik alanında ilk önemli düzenlemeler yapılmıştır. Ancak modern anlamdaki ilk sosyal güvenlik kurumu, Cumhuriyet'in ilanından 23 yıl sonra kurulmuştur. 16 Temmuz 1945 tarihinde kabul edilen ve 1 Ocak 1946'da yürürlüğe giren 4792 sayılı yasa ile İşçi Sigortaları Kurumu oluşturulmuştur. Bu kurumun kurulmasının ardından daha önce oluşturulmuş birçok yardımlaşma sandığı tek bir çatı altında birleştirilmiştir. İşçi Sigortaları Kurumu'nun ardından, sosyal güvenlik alanında çeşitli yasalar kabul edilmiştir. Bunlar arasında; 4772 sayılı İş Kazaları, Meslek Hastalıkları ve Analık Sigortaları Kanunu, 1950 tarihli 5417 sayılı İhtiyatlık Sigortası Kanunu, 1951'de yürürlüğe giren 5502 sayılı Hastalık ve Analık Sigortası Kanunu ve 1957'de kabul edilen 6900 sayılı Maluliyet, İhtiyarlık ve Ölüm Sigortası Kanunu bulunmaktadır. Ayrıca, 1949 yılında yürürlüğe giren 5434 sayılı Emeklilik Sandığı Kanunu ile memurların sosyal güvenliği tek bir çatı altında toplanmış ve Türkiye Cumhuriyeti Emeklilik Sandığı Genel Müdürlüğü kurulmuştur. 1961 Anayasası, sosyal güvenlik haklarının anayasal düzeyde güvence altına alındığı ilk belge olmuştur. 1961 Anayasası'nın 48. maddesi, "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Bu hakkı sağlamak için sosyal sigortalar ve sosyal yardım teşkilatı kurmak devletin ödevlerindendir." ifadesiyle sosyal güvenliğin anayasal bir hak olduğunu ilan etmiştir. Önceki anayasalar, özellikle 1921 ve 1924 Anayasaları, devletin kurucu yapılarının düzenlenmesine odaklandığından, sosyal güvenlikle ilgili ayrıntılara yer verilmemiştir. 1982 Anayasası ise sosyal güvenlik hakkını 60. maddede şu şekilde tanımlamıştır: "Herkes, sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Devlet, bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alır ve teşkilat kurar." Bu hüküm, sosyal güvenliğin anayasal koruma altına alınmasını sağlamıştır (Karabulut, 2016, s. 192).

Türkiye’nin planlı kalkınma döneminin başlangıcını temsil eden birinci beş yıllık kalkınma planında (1962), sosyal güvenlik sisteminin geliştirilmesi ve kapsamının genişletilmesine yönelik önlemler belirlenmiştir. Bu dönemde 17 Temmuz 1964 tarihli 506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu kabul edilmiştir. Farklı sosyal güvenlik yasalarının birleştirilmesine yönelik çabalar sonucunda Sosyal Sigortalar Kurumu kurulmuş ve sanayi ile hizmet sektörlerinde çalışan tüm bireylerin sosyal güvenlik kapsamına alınması hedeflenmiştir (Şenocak, 2010, s. 427).

1971 yılında BAĞ-KUR’un kurulması, sosyal güvenlik kapsamının genişletilmesinde bir diğer önemli adım olmuştur. BAĞ-KUR, esnaf, sanatkar ve kendi hesabına çalışan bireylerin sosyal güvenlik sistemine dahil edilmesini kolaylaştırmıştır. 1974 yılında Türkiye, Uluslararası Çalışma Örgütü’ne (ILO) katılarak sosyal güvenlik anlayışını uluslararası standartlara taşımayı amaçlamıştır (Güvercin, 2004, s. 92).

Sosyal devlet anlayışını güçlendiren bir diğer önemli gelişme ise 1976 yılında 2022 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesidir. Bu düzenleme ile 65 yaş üzerindeki ihtiyaç sahibi bireylere, sosyal yardımlaşma vakıfları aracılığıyla devlet tarafından "65 yaş aylığı" bağlanması kararlaştırılmıştır. 2013 yılında yapılan düzenlemelerle, başkalarının yardımı olmadan yaşamını sürdüremeyen 18 yaşını doldurmuş bireyler de bu kapsama dahil edilmiştir. 1990’lı yıllarda Türkiye, siyasi ve ekonomik krizlerin etkisi altında kalmış, sosyal güvenlik sistemindeki sorunların çözümü için IMF ve Dünya Bankası ile iş birliği yapılmıştır. 1994 yılında Dünya Bankası ile yapılan anlaşma sonrası ILO, Türkiye’nin sosyal güvenlik sistemi üzerinde bir inceleme gerçekleştirmiş ve sistemin mevcut haliyle sürdürülebilir olmadığını ortaya koymuştur. 2000’li yılların başında, 1990’lardan devralınan ekonomik sorunlara çözüm getirebilmek için sosyal güvenlik sisteminde köklü reformlar gerçekleştirilmiştir. 16 Mayıs 2006 tarihinde çıkarılan 5502 sayılı yasa ile Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) kurulmuş ve SSK, BAĞ-KUR ve Emekli Sandığı tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Bunu takiben 5502 ve 5510 sayılı kanunlarla sosyal güvenlik haklarından yararlanabilecek kişilere ve hakların kapsamına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır (Alpar, 2000, s. 8).

1.1. Bireysel Emeklilik Sistemi: Tanım ve İşleyiş

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), bireylerin çalışma hayatları boyunca yaptıkları tasarrufları uzun vadeli yatırımlara yönlendiren ve emeklilik döneminde düzenli bir gelir elde etmelerini sağlayan bir sistemdir. Türkiye Sigorta ve Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDEK) tarafından yapılan tanıma göre, BES, bireylerin emeklilikte mevcut refah seviyelerini korumalarını veya arttırmalarını hedefleyen tamamlayıcı bir sosyal güvenlik sistemidir. Aynı zamanda devletin sosyal

güvenlik üzerindeki mali yükünü hafifletmek ve bireysel tasarruflar yoluyla ekonomik kalkınmaya destek sağlamak gibi hedeflere sahiptir.

Bu sistem, katılımcıların gönüllü katılımıyla özel emeklilik şirketleri aracılığıyla işletilmektedir. Katılımcılar, birikimlerini düzenli olarak belirli fonlara yatırır ve bu fonlar uzun vadeli yatırımlarda değerlendirilir. BES'in temel işleyişi, katılımcıların bireysel hesaplarında biriken primlerin, sermaye piyasalarında değerlendirilen fonlara yönlendirilmesi üzerine kuruludur. Bu süreçte Emeklilik Gözetim Merkezi (EGM) gibi düzenleyici kurumlar, sistemin denetim ve gözetiminden sorumludur (SEDDK, 2022).

BES, tamamen gönüllülük esasına dayanan bir sistemdir. Ancak, 2017 yılında uygulamaya konulan Otomatik Katılım Sistemi (OKS), çalışanların belirli şartlar altında otomatik olarak sisteme dahil edilmesini sağlamıştır. Bu kapsamda, gönüllülük esasına ek olarak zorunlu bir katılım mekanizması oluşturulmuş, ancak çalışanlara sistemden çıkma hakkı tanınmıştır. OKS'nin amacı, katılım oranlarını artırarak bireylerin tasarruf yapma alışkanlıklarını geliştirmek ve bu birikimlerin ekonomiye kazandırılmasını sağlamaktır (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2021).

1.2. Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi

Türkiye’de emeklilik sistemleri genel olarak üç basamaktan oluşmaktadır. Birinci basamak, kamu sosyal güvenlik kurumları tarafından yönetilen zorunlu sosyal sigorta sistemidir. Bu sistemde, memurlar için T.C. Emekli Sandığı, işçiler için Sosyal Sigortalar Kurumu (SSK) ve bağımsız çalışanlar için Bağ-Kur temel kurumlar olarak hizmet vermektedir. Ancak, bu birinci basamak sistem, uzun vadeli ekonomik sürdürülebilirlik ve bireylerin yaşlılık dönemlerindeki refahını koruma açısından yeterli bulunmamaktadır (Emeklilik Gözetim Merkezi, 2020).

İkinci basamak ise iş yeri veya iş kolu bazlı emeklilik planlarından oluşmaktadır. Türkiye’de bu kapsamda Ordu Yardımlaşma Kurumu (OYAK) ve İlkokul Öğretmenleri Sağlık ve Sosyal Yardım Sandığı (İLKSAN) gibi sınırlı sayıda kurum bulunmaktadır. Bu sistemler, uluslararası örneklerle kıyasla daha dar bir kapsama sahiptir ve genel olarak tüm çalışan kesimi hedeflememektedir.

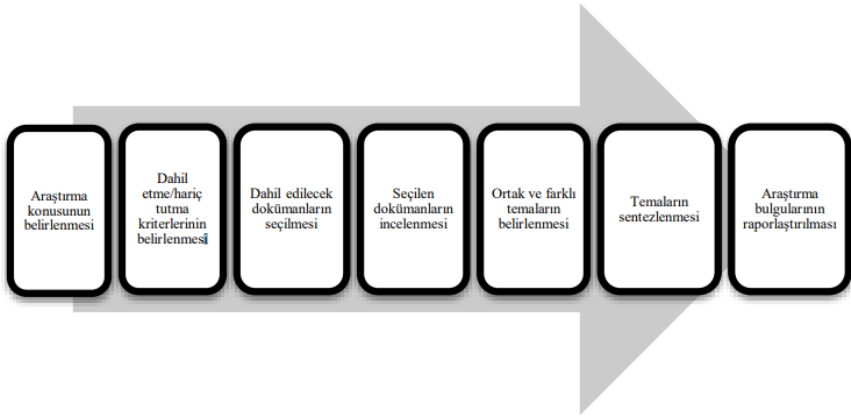
Üçüncü basamak olan Bireysel Emeklilik Sistemi (BES), 28 Mart 2001 tarihli 4632 sayılı "Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu" ile yasal bir çerçeveye oturtulmuş ve 7 Ekim 2001’de yürürlüğe girmiştir. BES, bireylerin gönüllü olarak katıldığı ve devletin düzenleyici rol üstlendiği bir sistem olarak tasarlanmıştır. Temel amacı, bireylerin çalışma hayatları boyunca düzenli tasarruf yapmasını teşvik ederek, emeklilik dönemlerinde ek bir gelir kaynağı sağlamaktır. Bunun yanı sıra,

bireysel tasarrufların ekonomiye uzun vadeli kaynak sağlaması ve sermaye piyasalarının derinleşmesi hedeflenmektedir (Hazine ve Maliye Bakanlığı, 2021).

BES, katılımcıların tasarruflarını yönetmek için özel emeklilik şirketleri aracılığıyla faaliyet göstermektedir. Bu şirketler, Emeklilik Gözetim Merkezi’nin düzenleme ve denetimi altında, katılımcıların birikimlerini sermaye piyasalarına yönlendirerek gelir sağlamaktadır. Katılımcılar, gelir düzeylerine göre katkı paylarını belirler ve seçtikleri fonlarda birikimlerini değerlendirir. Devlet katkısı uygulaması, bireysel emeklilik sistemine katılımı artırmak ve bireylerin düzenli tasarruf yapmasını teşvik etmek için hayata geçirilmiştir. Bu kapsamda, devlet, her katılımcının yatırdığı katkı payının %25’i oranında bir ek ödeme yapmaktadır (EGM, 2020).

2. MATERYAL METOT,

Şekil 1’de, bu araştırmada izlenecek olası işlem basamakları açıklanmıştır.

Şekil 1. Doküman İncelemesi İşlem Basamakları

Araştırmanın ilk aşamasında, problem tanımlanarak çalışmanın amacı ve alt amaçları açık bir şekilde ifade edilmektedir. İkinci aşamada, araştırma kapsamında incelenecek dokümanların seçimi için kullanılacak dâhil etme ve hariç tutma kriterleri belirlenmektedir. Üçüncü adımda, bu kriterlere uygun olarak çalışmaya dâhil edilecek dokümanlar seçilmektedir. Dördüncü aşamada, seçilen dokümanlar, araştırmanın amacına uygun bir şekilde ayrıntılı olarak analiz edilmektedir. Beşinci aşamada, bu dokümanların ortak noktaları ile farklılaşan yönleri belirlenmektedir. Altıncı aşamada, belirlenen temaların gruplandırılması ve sentezlenmesi işlemleri gerçekleştirilmektedir. Son olarak, yedinci aşamada, yapılan sentezleme sonucunda elde edilen bulgular rapor haline getirilerek araştırma tamamlanmaktadır.

2.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve Kapsamı

Bireysel emeklilik sistemi, modern ekonomik sistemlerde bireylerin emeklilik dönemlerindeki yaşam standartlarını koruyabilmeleri için kritik bir araçtır. Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi, 2003 yılında yürürlüğe giren yasa ile hayata geçirilmiş ve bu tarihten itibaren bireylerin tasarruf alışkanlıklarını teşvik etmeyi amaçlamıştır. Ancak bu sistemin yalnızca ekonomik etkileri değil, aynı zamanda akademik dünyadaki yansımaları da dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, bireysel emeklilik sistemi üzerine hazırlanan lisansüstü tezler, akademik literatürün bu alandaki bilgi birikimini anlamak ve analiz etmek açısından oldukça önemlidir. Bu çalışmanın temel amacı, bireysel emeklilik sistemi üzerine hazırlanan lisansüstü tezlerin hangi üniversitelerde hazırlandığını, hangi anabilim dallarına odaklandığını, hangi yöntemlerle incelendiğini ve hangi bulguları ortaya koyduğunu analiz ederek, bu tezlerin bireysel emeklilik sistemine dair literatüre nasıl bir katkı sağladığını ortaya koymaktır.

Araştırma, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’nde kayıtlı olan bireysel emeklilik sistemi konulu tezlerin bibliyometrik ve metodolojik bir analizini kapsamaktadır. 2005-2023 yılları arasında kayıtlı olan tezler incelenmiştir; bu tarih aralığı, bireysel emeklilik sisteminin Türkiye’de uygulanmaya başlaması ile akademik çalışmaların bu alandaki yoğunluğunun artmaya başladığı dönemleri kapsamaması açısından özel olarak seçilmiştir. Araştırma yalnızca yüksek lisans ve doktora düzeyinde hazırlanmış tezlere odaklanmıştır, çünkü bu düzeydeki çalışmalar, akademik bilginin derinliği ve literatüre katkısı bakımından önemli bir yere sahiptir. Tezler, yalnızca sayısal olarak değil, içerik ve yöntemsel çeşitlilik açısından da analiz edilmiştir. Böylece, bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan çalışmaların bilimsel altyapısını ve bu altyapının zenginliğini daha iyi anlamak mümkün olmuştur.

Bu çalışmada kullanılan bibliyometrik analiz yöntemi, tezlerin hangi üniversitelerde ve anabilim dallarında hazırlandığına, hangi program türlerinde (yüksek lisans veya doktora) yürütüldüğüne ve hangi temalara odaklandığına ışık tutmaktadır. Özellikle bireysel emeklilik sistemine dair araştırma yöntemlerinin çeşitliliği, kullanılan veri toplama araçları ve istatistiksel analiz teknikleri detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu sayede, bireysel emeklilik sistemine yönelik lisansüstü tezlerde kullanılan metodolojik yaklaşımlar ve bu yaklaşımların bilimsel geçerliliği değerlendirilmiştir. Çalışma ayrıca, bu tezlerde yer alan örneklem büyüklükleri ve bu örneklemelerin hangi grupları kapsadığına ilişkin bilgiler sunmaktadır. Bu veriler, bireysel emeklilik sistemi araştırmalarının hedef kitesini ve bu araştırmalarda kullanılan veri kaynaklarını anlamak açısından önemli bir bilgi sağlamaktadır.

Araştırmanın kapsamı, bireysel emeklilik sistemi alanında yapılan akademik çalışmaların genel eğilimlerini belirlemekle sınırlı kalmamakta, aynı zamanda bu alandaki boşlukları ve eksiklikleri de ortaya koymayı hedeflemektedir. Bu kapsamda, bireysel emeklilik sistemi konulu tezlerde sıkça kullanılan yöntemlerin güçlü ve zayıf yönleri incelenmiş, gelecekte yapılacak çalışmalar için öneriler sunulmuştur. Bu bağlamda, tezlerin bireysel emeklilik sistemi alanındaki literatüre katkıları iki temel boyutta değerlendirilmektedir: İlk olarak, bu tezlerin bireysel emeklilik sistemi üzerine mevcut bilgi birikimine nasıl katkı sağladığı incelenmiş; ikinci olarak, bu tezlerin, bireysel emeklilik sistemi konusunda uygulamalı araştırmaların geliştirilmesine nasıl bir temel oluşturduğu tartışılmıştır.

2.2. Tezlerin İncelenme Yöntemleri ve Amaçları

Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi konusunda hazırlanan lisansüstü tezlerin analizi, bu alandaki akademik çalışmaların yönetsel ve içeriksel açıdan değerlendirilebilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmada, söz konusu tezlerin incelenmesinde bibliyometrik analiz yöntemi kullanılmıştır. Bibliyometrik analiz, akademik çalışmaların belirli metrikler ve ölçütler çerçevesinde değerlendirilmesine olanak sağlayan bir yöntemdir ve çalışmalardaki genel eğilimleri, dağılımları ve ilişkileri ortaya koymayı hedefler. Bu kapsamda, bireysel emeklilik sistemi üzerine yazılmış lisansüstü tezlerin hangi üniversitelerde ve anabilim dallarında hazırlandığı, hangi program türlerinde yürütüldüğü (yüksek lisans veya doktora) ve hangi temalara odaklandığı gibi sorulara yanıt aranmıştır. Aynı zamanda, bu tezlerin literatüre katkı sağlama düzeyleri ve odak noktaları detaylı bir şekilde analiz edilmiştir.

Tezlerin analizinde kullanılan yöntemin temel amacı, bireysel emeklilik sistemi konusundaki lisansüstü çalışmaların genel bir profilini ortaya koymaktır. Bu profil, tezlerde kullanılan metodolojik yaklaşımların, veri toplama araçlarının ve istatistiksel tekniklerin bir haritasını sunmayı hedeflemektedir. Ayrıca, tezlerin ele aldığı ana temalar, bu temaların akademik literatürdeki yeri ve tezlerin bu temalar üzerindeki özgün katkıları değerlendirilmiştir. Bu analizler sonucunda, bireysel emeklilik sistemi araştırmalarının güçlü yönleri kadar, eksik veya geliştirilmesi gereken noktaları da belirlenmiştir.

2.3. Veri Seti Özellikleri: Kaynaklar ve Dönemsel Kapsam

Bu araştırmanın kapsamı, bireysel emeklilik sistemi konusunda 2005-2023 yılları arasında hazırlanmış olan lisansüstü tezlerle sınırlandırılmıştır. 2003 yılında bireysel emeklilik sisteminin Türkiye’de uygulamaya konulmasının ardından, akademik alanda bu konuyla ilgili çalışmaların hız kazandığı gözlemlenmiştir. Bu

nedenle, analiz edilen yıllar, bireysel emeklilik sisteminin hayata geçirilmesinden sonraki dönemi kapsamaktadır. Bu dönem, bireysel emeklilik sisteminin Türkiye’deki gelişim sürecini, akademik alandaki yansımalarını ve bu konunun nasıl ele alındığını anlamak açısından oldukça önemlidir.

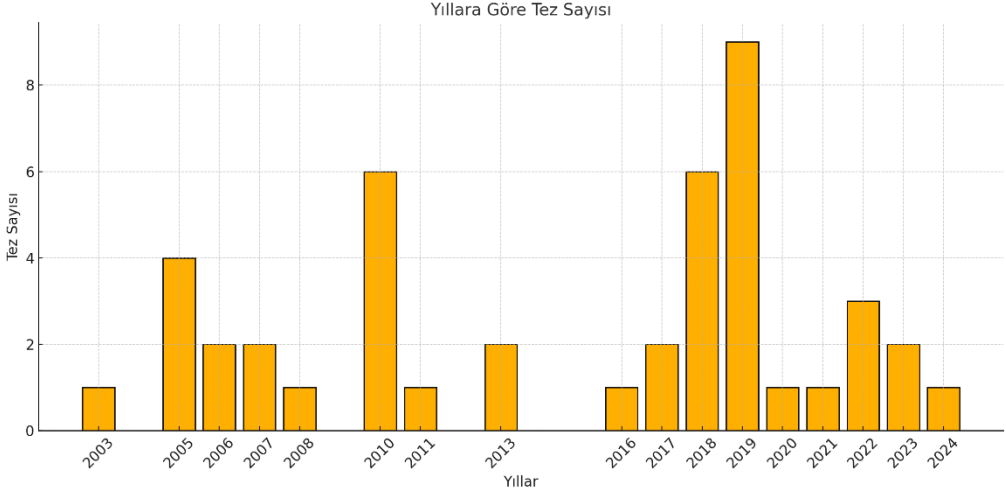
Tezlerin incelendiği ana veri kaynağı, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi’dir. YÖK Ulusal Tez Merkezi, Türkiye’de hazırlanan lisansüstü tezlere erişim sağlayan en kapsamlı platformlardan biri olarak, bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılmış çalışmaların derlenmesi ve analiz edilmesi için ideal bir kaynak sağlamaktadır. Çalışmada, bu platform üzerinden “bireysel emeklilik sistemi” anahtar kelimesiyle yapılan taramalar sonucunda elde edilen tezler analiz edilmiştir. Ayrıca, bu tezlerin içeriklerinin doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla belirli filtreleme kriterleri kullanılmıştır. Bu kriterler arasında, yalnızca hakemli dergilerde yayımlanan veya enstitü onayı almış tezlerin seçilmesi, çalışmalarda kullanılan metodolojilerin açıkça belirtilmiş olması, güncelliği sağlamak amacıyla belirli bir zaman aralığındaki (örneğin, 2010-2024) tezlerin incelenmesi ve ilgili anahtar kelimelere sahip çalışmaların dikkate alınması gibi unsurlar yer almaktadır. Bu şekilde analiz edilen tezler, çalışmanın güvenilirliğini artırmak adına belirlenen akademik standartlara uygun olacak şekilde süzgeçten geçirilmiştir. Yüksek lisans ve doktora düzeyindeki tezler üzerine odaklanılmış olup, diğer akademik yayınlar ve raporlar kapsam dışında bırakılmıştır.

Bu kapsam, bireysel emeklilik sistemi konusundaki akademik üretimi analiz etmek ve bu üretimin Türkiye’deki dağılımını anlamak için geniş ve detaylı bir çerçeve sunmaktadır. Böylece, hem yıllar içinde akademik ilginin nasıl şekillendiği hem de bu çalışmaların yoğunlaştığı alanlar tespit edilebilmektedir.

2.4. Tezlerin Bibliyometrik Analizi

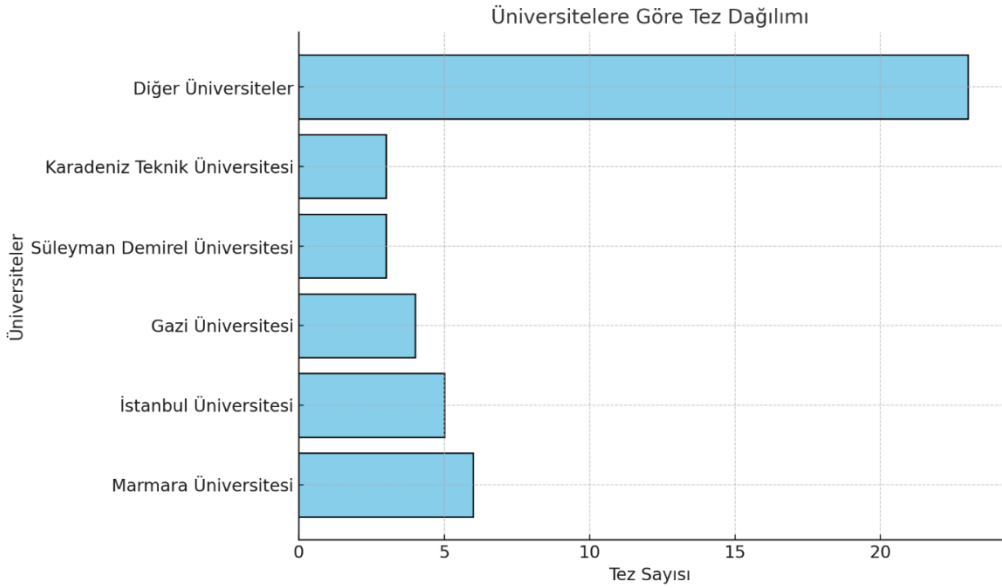
Bireysel emeklilik sistemi üzerine yazılmış tezlerin bibliyometrik analizi, bu alandaki akademik üretimin temel özelliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. İlk olarak, bu tezlerin hangi üniversitelerde hazırlandığı detaylı bir şekilde incelenmiştir. Analiz sonucunda, tezlerin büyük bir kısmının kamu üniversitelerinde hazırlandığı, özel üniversitelerde yapılan çalışmaların ise daha sınırlı olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra, bireysel emeklilik sistemi konusundaki tezlerin çoğunlukla sosyal bilimler enstitülerine bağlı olarak yazıldığı tespit edilmiştir. Bu durum, konunun finans, ekonomi ve işletme gibi sosyal bilimler disiplinleriyle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Ancak, sınırlı sayıda da olsa mühendislik ve matematik gibi diğer disiplinlerde de bireysel emeklilik sistemi ile ilgili tezlerin hazırlandığı gözlemlenmiştir.

Bibliyometrik analiz, tezlerin hangi program türlerinde hazırlandığını da değerlendirmektedir. Çalışmada, yüksek lisans tezlerinin doktora tezlerine oranla çok daha fazla olduğu görülmüştür. Bu durum, bireysel emeklilik sistemi konusunun daha çok başlangıç düzeyinde akademik araştırmalara konu olduğunu düşündürmektedir. Doktora düzeyindeki çalışmalar ise daha derinlemesine analizlere ve özgün katkılara odaklanmaktadır. Bu farklılık, bireysel emeklilik sistemi konusundaki akademik üretimin yoğunluğunu ve eğilimlerini anlamak açısından önemli bir veri sunmaktadır. Yüksek lisans düzeyinde daha fazla çalışmanın yapılmış olması, konunun akademik camiada özellikle belirli bir seviyede ilgi gördüğünü ve araştırmaların daha çok uygulama ve vaka analizlerine odaklandığını göstermektedir. Ancak, doktora düzeyindeki çalışmaların görece daha az olması, bireysel emeklilik sistemi alanında derinlemesine teorik ve metodolojik araştırmaların sınırlı kaldığını da düşündürmektedir. Ayrıca, tezlerin tematik olarak hangi alanlara odaklandığı da analiz edilmiştir. Çalışmalarda sıkça karşılaşılan temalar arasında bireysel emeklilik sisteminin finansal sürdürülebilirliği, katılımcı davranışları, devlet teşviklerinin etkisi ve bireylerin tasarruf alışkanlıkları bulunmaktadır. Bu temalar, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik ve sosyal yönlerini ele alırken, özellikle bireysel tasarruf davranışlarının ön planda olduğu gözlemlenmiştir. Ancak, bazı çalışmaların daha dar kapsamlı konulara odaklandığı ve sistemin teknik veya düzenleyici boyutlarını incelediği de görülmüştür. Bu çeşitlilik, bireysel emeklilik sistemi konusundaki akademik araştırmaların geniş bir yelpazede yürütüldüğünü ve bu alandaki bilgi birikiminin zengin olduğunu göstermektedir.

Grafik 1: Tezlerin Yıllara Göre Dağılımı

Grafik 1’de bireysel emeklilik sistemi üzerine hazırlanan tezlerin yıllara göre dağılımı, sistemin Türkiye’de uygulanmaya başladığı 2003 yılından itibaren akademik ilginin giderek arttığını göstermektedir. Analiz edilen tezlere göre 2019 yılında, bireysel emeklilik sistemi konusunda diğer yıllara kıyasla daha fazla sayıda çalışma hazırlanmıştır. Bu durum, ilgili dönemde bireysel emeklilik sistemine yönelik akademik ilginin arttığını gösterebilir. Ancak, bu bulgunun yalnızca belirli anahtar kelimelerle yapılan analizlere dayandığı ve konuya yönelik tüm akademik üretimi kesin olarak yansıtmadığı göz önünde bulundurulmalıdır. Otomatik katılım gibi uygulamaların etkisiyle bu dönemde bireysel emeklilik sistemine olan akademik ilginin arttığı söylenebilir.

Grafik 2: Tezlerin Üniversitelere Göre Dağılım

Grafik 2’de Marmara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi gibi büyük şehirlerdeki köklü üniversiteler, bireysel emeklilik sistemi çalışmalarında lider konumdadır. Ancak, Anadolu’nun farklı bölgelerindeki üniversitelerde de bu konuda çalışmalar yapıldığı, bireysel emeklilik sisteminin akademik araştırmalarda geniş bir coğrafi kapsama sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 1: Tez Türlerine Göre Dağılım

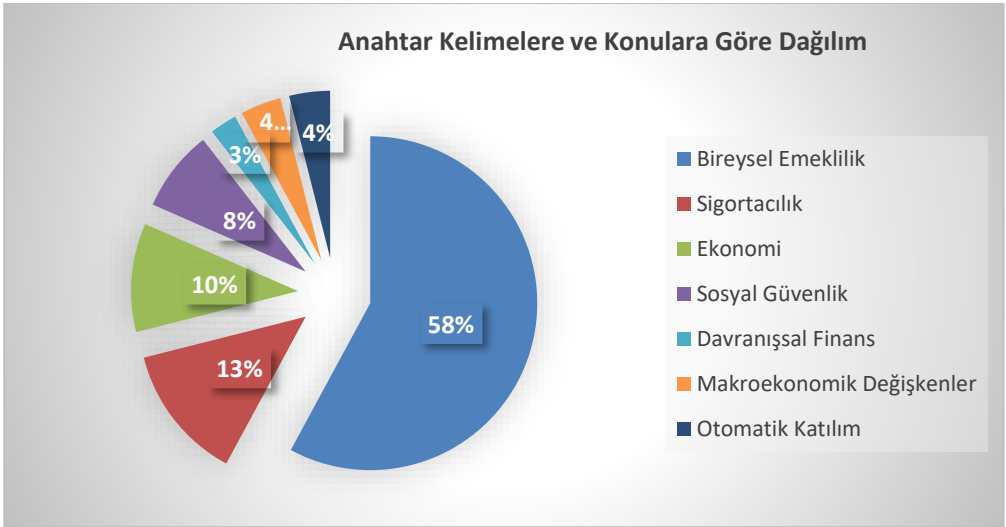
Tez Türü	Tez Sayısı
Yüksek Lisans	40
Doktora	4

Tablo 1’de tezlerin büyük çoğunluğunun yüksek lisans düzeyinde olması, bireysel emeklilik sisteminin geniş bir akademik kitlenin ilgisini çektiğini ancak doktora düzeyinde daha derinlemesine analizlerin sınırlı olduğunu göstermektedir. Bu durum, sistemin bazı yönlerinin hala ayrıntılı incelemelere ihtiyaç duyduğunu ortaya koymaktadır.

Tablo 2: Dillere Göre Dağılım

Dil	Tez Sayısı
Türkçe	41
İngilizce	3

Tezlerin büyük bir kısmının Türkçe yazılmış olması, bireysel emeklilik sisteminin Türkiye bağlamında ele alındığını ve uluslararası literatüre sınırlı katkı sağlandığını göstermektedir. İngilizce tezlerin oranı artırılarak bu alanda uluslararası görünürlük sağlanabilir.

Grafik 3: Anahtar Kelimelere ve Konulara Göre Dağılım

Grafik 3’de bireysel emeklilik sistemi, sigortacılık ve ekonomi gibi temel anahtar kelimeler üzerine odaklanmış olup, sosyal güvenlik sistemleri ve davranışsal finans gibi spesifik alanlarda daha fazla çalışma yapılabileceği görülmektedir. Bu analiz, akademik literatürdeki boşlukları işaret etmektedir.

Tablo 3. En Çok Çalışılan Konular

Konu Başlığı	Tez Sayısı
Bireysel Emeklilik Sistemi	44
Ekonomik ve Finansal Etkiler	12
Sosyal Güvenlik Sistemleri	10
Sigortacılık ve Risk Yönetimi	8
Davranışsal Finans	5
Makroekonomik Analizler	6
Otomatik Katılım ve Devlet Teşvikleri	4

Tablo 3, bireysel emeklilik sistemiyle ilgili yapılan akademik çalışmaların konularına göre dağılımını göstermektedir. Tablo, farklı konulara yönelik ilginin yoğunluğunu ve çalışmalarda hangi alanların ön plana çıktığını net bir şekilde ortaya koymaktadır.

- **Bireysel Emeklilik Sistemi (44 tez):** Tabloya göre, bireysel emeklilik sistemi ana başlığı altında yapılan çalışmalar en yüksek sayıyı oluşturmaktadır. Bu durum, bireysel emeklilik sisteminin Türkiye’deki akademik araştırmalarda merkezi bir konu olduğunu ve geniş bir yelpazede incelendiğini göstermektedir.
- **Ekonomik ve Finansal Etkiler (12 tez):** İkinci sırada, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik ve finansal etkilerine odaklanan çalışmalar yer almaktadır. Bu tezler genellikle, bireysel emeklilik sisteminin tasarruf oranları, yatırımlar ve sermaye piyasaları üzerindeki etkilerini analiz etmektedir.
- **Sosyal Güvenlik Sistemleri (10 tez):** Sosyal güvenlik sistemleriyle ilgili çalışmalar, bireysel emeklilik sisteminin sosyal güvenlik politikalarıyla ilişkisini ve bu sistemin sosyal refah üzerindeki etkilerini incelemektedir.
- **Sigortacılık ve Risk Yönetimi (8 tez):** Bu kategorideki çalışmalar, bireysel emeklilik sistemi içerisindeki risk yönetimi ve sigorta faaliyetlerini ele almaktadır. Özellikle fon yönetimi ve yatırım araçlarının değerlendirilmesi bu konunun odak noktasıdır.
- **Davranışsal Finans (5 tez):** Davranışsal finans başlığı altında yer alan çalışmalar, bireysel katılımcıların psikolojik ve davranışsal eğilimlerinin, sistem tercihlerini nasıl etkilediğini analiz etmektedir.
- **Makroekonomik Analizler (6 tez):** Bu başlık altında yapılan tezler, bireysel emeklilik sisteminin makroekonomik göstergeler üzerindeki etkisini, örneğin ekonomik büyüme, cari işlemler dengesi ve istihdam üzerindeki sonuçlarını değerlendirmektedir.
- **Otomatik Katılım ve Devlet Teşvikleri (4 tez):** Bu konular ise özellikle son yıllarda Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminde otomatik katılımın ve devlet desteklerinin etkisine odaklanmaktadır.

Tablo 3, bireysel emeklilik sistemine yönelik akademik ilginin genel eğilimlerini ve hangi alt başlıkların daha fazla araştırma konusu olduğunu göstermektedir. Bireysel emeklilik sistemiyle ilgili akademik çalışmalar, genellikle sistemin ekonomik, sosyal

ve bireysel düzeydeki etkilerini kapsamakta olup, bu tabloda farklı konu başlıkları altında detaylandırılmıştır.

Tasarruf oranları, sermaye piyasalarına katkılar ve devlet teşvikleri gibi konular üzerine yapılan çalışmalar, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik boyutuna ağırlık verdiğini göstermektedir. Sosyal etkiler ve davranışsal finans gibi konuların daha fazla ele alınması önerilebilir.

Tablo 4: Disiplinlere Göre Dağılım

Anabilim Dalı	Tez Sayısı
İşletme	12
Sigortacılık	8
Ekonomi	7
Sosyal Güvenlik ve Endüstri İlişkileri	6
Bankacılık ve Finans	5
Çalışma Ekonomisi	3
Diğer	3

Tablo 4'e göre çalışmaların büyük kısmının ekonomi, işletme ve sigortacılık gibi alanlarda yoğunlaşması, bireysel emeklilik sisteminin finansal yönlerine daha fazla odaklanıldığını göstermektedir. Sosyoloji ve psikoloji gibi disiplinlerde de bireysel emeklilik sistemi üzerine çalışmalar yapılabilir.

Tablo 5: Yıllara Göre Yüksek Lisans ve Doktora Dağılımı

Yıl	Yüksek Lisans	Doktora
2024	0	1
2023	2	0
2022	2	1
2021	1	0
2019	8	1
2018	6	0
2017	2	0
2016	1	0
Diğer	18	1

Tablo 5'e göre yıllara göre yüksek lisans tezlerindeki artış, bireysel emeklilik sisteminin yaygın bir araştırma konusu olduğunu gösterirken, doktora düzeyindeki çalışmaların sınırlı kalması, bu alandaki derinlemesine analizlerin artırılması gerektiğini işaret etmektedir.

Tablo 6: Araştırma Yöntemlerine Göre Dağılım (Varsayım)

Araştırma Yöntemi	Tez Sayısı
Nicel Yöntemler	20
Nitel Yöntemler	15
Karma Yöntemler	9

Tablo 6’ya göre nicel yöntemlerin yaygın olarak kullanılması, bireysel emeklilik sisteminin genellikle ekonomik ve finansal etkiler bağlamında ele alındığını göstermektedir. Nitel yöntemlerin daha fazla kullanılması, sosyal etkilerin daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine katkı sağlayabilir.

Tablo 7: Tezlerin Kapsadığı Önemli Coğrafi Alanlar

Coğrafi Bölge/Alan	Tez Sayısı
Türkiye Genelinde	25
Ankara	5
İstanbul	5
Diğer İller (Konya, Aydın vb.)	9

Tablo 7’ye göre büyük şehirlerde yapılan çalışmaların yoğunluğu, bireysel emeklilik sisteminin kentsel alanlardaki etkisine odaklanıldığını göstermektedir. Kırsal bölgelerdeki katılımcılar ve bölgesel farklılıklar üzerine daha fazla çalışma yapılması, sistemin ulusal kapsamını daha iyi anlamaya katkı sağlayabilir.

Genel olarak tezlerin bireysel emeklilik sistemi literatürüne sağladığı katkılar şu şekilde özetlenebilir:

- **Ekonomik Analizler:** Makroekonomik değişkenlerin bireysel emeklilik fonlarına etkisi.
- **Davranışsal Finans:** Katılımcıların davranışlarının incelenmesi.
- **Sosyal Güvenlik Politikaları:** Türkiye'deki sosyal güvenlik sistemlerinin bireysel emeklilik sistemi ile ilişkisi.
- **Devlet Teşvikleri ve Otomatik Katılım:** Devlet teşviklerinin ve otomatik katılımın etkilerinin karşılaştırılması.

Tezler, bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan araştırmalarda literatüre önemli katkılar sunmuştur. Ancak, literatürdeki eksikliklerin daha fazla disiplinler arası çalışmayla giderilmesi, bireysel emeklilik sistemine dair daha geniş bir perspektif sağlayabilir.

2.5. Hangi Üniversitelerde ve Anabilim Dallarında Hazırlandığı

Bireysel emeklilik sistemi üzerine hazırlanan 44 lisansüstü tezin üniversiteler ve anabilim dallarına göre dağılımı incelendiğinde, belirgin bir çeşitlilik gözlemlenmektedir. Tezlerin büyük bir kısmının Marmara Üniversitesi (6 tez), İstanbul Üniversitesi (5 tez) ve Gazi Üniversitesi (4 tez) gibi köklü ve geniş akademik altyapıya sahip üniversitelerde hazırlandığı görülmektedir. Bunun yanında Süleyman Demirel Üniversitesi ve Karadeniz Teknik Üniversitesi gibi bölgesel öneme sahip üniversitelerde de dikkat çekici sayıda çalışma yapılmıştır. Diğer tezler ise Türkiye genelinde farklı üniversitelerde hazırlanmış olup, bu durum bireysel emeklilik sistemine olan akademik ilginin yaygın bir şekilde sürdüğünü göstermektedir.

Anabilim dalları açısından bakıldığında, İşletme (12 tez), Sigortacılık (8 tez) ve Ekonomi (7 tez) en sık tercih edilen alanlar olmuştur. Bununla birlikte, Bankacılık ve Finans, Sosyal Güvenlik ve Endüstri İlişkileri, Çalışma Ekonomisi gibi disiplinlerde de önemli çalışmalar yapılmıştır. Bu dağılım, bireysel emeklilik sisteminin çok disiplinli bir yaklaşım gerektiren bir konu olduğunu ve farklı akademik alanların bu konuya katkıda bulunduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, bireysel emeklilik sistemine yönelik ilginin yalnızca işletme ve ekonomi gibi geleneksel alanlarla sınırlı kalmayıp, sosyal bilimlerin diğer alt dallarına da yayıldığı gözlemlenmiştir.

2.6. Lisansüstü Program Türleri (Yüksek Lisans/Doktora)

Bibliyometrik analiz, bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan çalışmaların büyük çoğunluğunun yüksek lisans tezlerinden oluştuğunu göstermektedir. İncelenen 44 tezin 40'ı yüksek lisans düzeyinde hazırlanmış, yalnızca 4'ü doktora düzeyinde gerçekleştirilmiştir. Bu durum, bireysel emeklilik sisteminin genellikle yüksek lisans öğrencileri tarafından daha geniş bir şekilde ele alındığını ve doktora düzeyinde sınırlı sayıda çalışma yapıldığını göstermektedir.

Yüksek lisans tezleri genellikle konuya genel bir giriş ve temel analizler sunarken, doktora tezleri daha derinlemesine ve metodolojik açıdan daha karmaşık çalışmalardan oluşmaktadır. Doktora düzeyindeki çalışmaların büyük bir kısmı, bireysel emeklilik sisteminin ekonomi, finans ve sigortacılık alanındaki etkilerini inceleyerek literatüre daha özgün katkılar sağlamayı hedeflemiştir.

2.8. Araştırma Yöntemleri ve Veri Toplama Araçları

Araştırma yöntemleri açısından incelendiğinde, bireysel emeklilik sistemi üzerine hazırlanan tezlerde kullanılan yöntemlerde bir çeşitlilik olduğu görülmektedir. Nicel yöntemler, incelenen 44 tezin yaklaşık %45'inde tercih edilmiştir. Bu tezlerde genellikle makroekonomik veriler, finansal analizler ve istatistiksel modeller

kullanılarak bireysel emeklilik sisteminin etkileri değerlendirilmiştir. Nitel yöntemler ise %35 oranında kullanılmış ve katılımcı görüşmeleri, literatür incelemesi gibi tekniklerle bireysel emeklilik sistemine dair algılar ve davranışlar araştırılmıştır. Karma yöntemlerin ise %20 oranında tercih edildiği ve hem nicel hem de nitel veri toplama araçlarının bir arada kullanıldığı gözlemlenmiştir.

Veri toplama araçları açısından bakıldığında, anket ve doküman incelemesi en sık kullanılan teknikler olmuştur. Anketler, bireysel emeklilik sistemine katılan bireylerin tercihlerini ve memnuniyet düzeylerini ölçmek için tercih edilirken; doküman incelemeleri, makroekonomik göstergeler ve sistemin genel performansına dair bilgiler sunmak için kullanılmıştır. Bunun yanı sıra, bazı tezlerde istatistiksel analiz yöntemleri (ör. Granger Nedensellik Testi, ARIMA modelleri) ve ekonometrik modellerin kullanıldığı dikkat çekmektedir. Bu araçlar, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik ve finansal etkilerinin bilimsel bir temelde değerlendirilmesini sağlamıştır.

2.9. Kullanılan Yöntemler (Örn. Nicel, Nitel, Karma Yöntemler)

Bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan tezlerde kullanılan yöntemler, araştırma konusuna ve hedeflere bağlı olarak farklılık göstermektedir. İncelenen tezlerin %45’i nicel yöntemlere odaklanmış, bu yöntemler özellikle makroekonomik analizler, finansal performans değerlendirmeleri ve istatistiksel modellemeler gibi sayısal verilerle yapılan çalışmalarda tercih edilmiştir. Nitel yöntemler ise %35 oranında kullanılmış, bireysel emeklilik sisteminin sosyal boyutlarına ilişkin algılar ve davranışlar gibi daha öznel konulara yönelik analizlerde öne çıkmıştır. Karma yöntemlerin %20 oranında tercih edilmesi, hem nicel hem de nitel verilerin bir arada kullanılarak daha kapsamlı bir bakış açısının sağlandığını göstermektedir.

2.10. Veri Toplama Teknikleri (Örn. Anket, Görüşme, Doküman İnceleme)

Tezlerde kullanılan veri toplama teknikleri, araştırmanın amacına ve yönteme bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Anket, bireysel emeklilik sistemine katılan bireylerin tercihlerini, memnuniyet düzeylerini ve davranışlarını analiz etmek için en yaygın kullanılan yöntemlerden biridir. Doküman inceleme, bireysel emeklilik fonlarının performansı, makroekonomik değişkenlerle ilişkileri ve finansal analizler gibi konular için tercih edilmiştir. Görüşme yöntemi ise bireysel emeklilik sistemine ilişkin derinlemesine bilgi toplamak için sınırlı sayıda tezde kullanılmıştır. Bu tekniklerin kombinasyonu, araştırmalara daha geniş bir perspektif kazandırmıştır.

2.11. Örneklem Büyüklüğü ve Analiz Teknikleri

Tezlerde kullanılan örneklem büyüklükleri, araştırmanın kapsamına ve veri

toplama yöntemine göre farklılık göstermektedir. Örneklem grupları genellikle bireysel emeklilik sistemi katılımcılarından, finans sektörü çalışanlarından ve akademik personelden oluşmaktadır. Makroekonomik analizler içeren çalışmalarda, genellikle Türkiye genelinde büyük veri setleri ve uzun dönemli makroekonomik göstergeler kullanılmıştır.

Analiz teknikleri arasında Granger Nedensellik Testi, ARIMA modelleri, ekonometrik regresyon modelleri ve istatistiksel veri analizi yöntemleri sıklıkla tercih edilmiştir. Bu teknikler, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik etkilerinin yanı sıra sosyal faktörlerle ilişkilerinin değerlendirilmesine olanak sağlamıştır.

2.12. Örneklem Grupları ve Büyüklükleri

Bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan tezlerin örneklem grupları, araştırma konusunun doğasına bağlı olarak çeşitlilik göstermektedir. Çalışmaların büyük bir kısmı, bireysel emeklilik sistemine dâhil olan bireylerden veri toplamayı tercih etmiştir. Bu kapsamda, katılımcıların demografik özellikleri, finansal tercihleri ve sistem hakkındaki algıları detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Özellikle, bireysel emeklilik sistemi fonlarını kullanan katılımcıların yanı sıra bu sistemin henüz dışında kalan bireyler de bazı çalışmalarda kontrol grubu olarak değerlendirilmiştir. Örneklem büyüklükleri, tezlerin kapsamına göre değişmekle birlikte, saha araştırması temelli çalışmalar genellikle 300 ile 1000 arasında katılımcıdan veri toplamıştır. Daha makro düzeyde yapılan analizlerde ise Türkiye genelindeki bireysel emeklilik sistemine katılım verileri, sosyal güvenlik sistemi istatistikleri ve makroekonomik göstergeler gibi büyük veri setleri kullanılmıştır.

Akademik personel, sigorta sektörü çalışanları ve bankacılık sektörü uzmanları gibi daha özel örneklem grupları, bireysel emeklilik sisteminin sektörel etkilerini ve çalışanların bu konudaki algılarını anlamak için seçilmiştir. Bu tür örneklem grupları, araştırmalara daha spesifik ve hedef odaklı bulgular kazandırmıştır. Ayrıca, bazı tezlerde örneklem seçiminde bölgesel analizlere yer verilmiş ve belirli şehirlerde yaşayan bireyler (örneğin, Ankara, İstanbul, Konya) odak noktası haline getirilmiştir. Bu tür çalışmalar, bireysel emeklilik sisteminin bölgesel farklarını anlamak için önemli bilgiler sağlamıştır.

2.13. Verilerin Analizinde Kullanılan İstatistiksel Yöntemler

İncelenen tezlerde kullanılan istatistiksel yöntemler, araştırmanın amacına ve kullanılan veri türüne göre geniş bir yelpazeye yayılmaktadır. Nicel araştırmalarda en sık kullanılan yöntemlerden biri, Granger Nedensellik Testi olmuştur. Bu test, bireysel emeklilik sistemi fon büyüklüklerinin makroekonomik değişkenlerle olan ilişkisini

analiz etmek için tercih edilmiştir. ARIMA modelleri ise bireysel emeklilik fonlarının performansını tahmin etmek ve gelecekteki eğilimleri öngörmek için kullanılmıştır. Ayrıca, zaman serisi analizleri ve regresyon modelleri, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik büyüme, tasarruf oranları ve sermaye piyasaları üzerindeki etkilerini değerlendirmek için sıklıkla uygulanmıştır.

Çok değişkenli analiz yöntemleri, bireysel emeklilik sistemi katılımcılarının davranışlarını ve tercihlerini anlamada kritik bir rol oynamıştır. Faktör analizi ve kümeleme teknikleri, katılımcıların farklı demografik ve finansal özelliklere göre gruplandırılmasına olanak sağlamıştır. Sosyal güvenlik sistemleri ile bireysel emeklilik sistemi arasındaki ilişkilerin analizinde ise eş bütünleşme analizleri kullanılarak uzun dönemli dinamikler incelenmiştir. Ayrıca, nitel araştırmalarda içerik analizi ve tematik analiz yöntemleri tercih edilmiş ve katılımcıların bireysel emeklilik sistemi hakkındaki düşünceleri derinlemesine incelenmiştir. Bu tür analizler, sistemin sosyal boyutlarını ve katılımcıların algılarını anlamada önemli katkılar sunmuştur.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan 44 lisansüstü tezin analizine dayanarak elde edilen bulgular, sistemin hem ekonomik hem de sosyal etkilerini kapsamlı bir şekilde ortaya koymaktadır. Tezlerin büyük bir kısmı, bireysel emeklilik sisteminin Türkiye’deki tasarruf oranlarını artırmada önemli bir araç olduğunu vurgulamaktadır. Örneğin, Verberi’nin (2019) çalışmasında bireysel emeklilik sisteminin sermaye piyasaları üzerindeki olumlu etkisi ve tasarrufları artırmadaki rolü analiz edilmiştir. Yalçın’ın (2019) araştırmasında ise devlet katkısının bireysel tasarruf oranlarına doğrudan etkisi değerlendirilmiş ve bu mekanizmanın bireysel tasarruf bilincini artırdığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca, Ceritlioğlu’nun (2019) çalışması, bireysel emeklilik sisteminin makroekonomik göstergeler üzerindeki etkisini ele almış ve tasarruf oranlarını yükseltmek için sistemin ne derece etkili olduğunu ortaya koymuştur. Makroekonomik analizler, sistemin büyüklüğünün ve fon performansının, sermaye piyasalarına olan olumlu etkisini ortaya koymuştur. Örneğin, 2019 ve sonrasında hazırlanan tezlerin çoğu, bireysel emeklilik sistemine devlet katkısının, bireylerin sisteme katılımını teşvik ettiğini ve fon büyüklüğünün artışında kritik bir rol oynadığını belirtmiştir. Bu bulgular, özellikle otomatik katılım gibi politikaların, bireysel emeklilik fonlarının yaygınlaşmasına katkı sağladığını göstermektedir.

Sistem, yalnızca ekonomik katkılarla sınırlı kalmayıp, sosyal koruma mekanizmalarını da güçlendirmiştir. Özellikle orta sınıf bireylerin, bireysel emeklilik sistemini gelecek kaygısını azaltan bir güvence aracı olarak gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Marmara Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi gibi üniversitelerde yapılan

tezlerde, bireysel emeklilik sistemine katılımın genellikle eğitim düzeyi yüksek bireyler arasında yoğunlaştığı, düşük gelir gruplarının ise sisteme erişimde zorluklar yaşadığı tespit edilmiştir. Bu durum, sistemin kapsayıcılık eksikliklerini ve gelir adaleti bağlamında iyileştirme gerekliliklerini gündeme getirmiştir.

Bireysel emeklilik sistemine katılımın demografik farklılıklarına yönelik yapılan analizler, özellikle kadınların ve genç bireylerin sisteme katılım oranlarının erkeklere ve yaşlı bireylere kıyasla daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Bu durum, bireysel emeklilik sistemi politikalarının daha fazla çeşitlilik içermesi gerektiğini göstermektedir. Çalışmalardan elde edilen bir diğer bulgu, bireylerin yatırım tercihlerinde devlet katkılarının yanı sıra fonların geçmiş performansının belirleyici bir faktör olduğudur. Ancak bazı tezlerde, bireylerin bireysel emeklilik sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olmadığı, bu durumun da fon seçimlerinde rasyonel olmayan kararların alınmasına neden olduğu ifade edilmiştir. Özellikle nitel yöntemlerle yapılan çalışmalarda, bireysel emeklilik fonlarının performansı hakkında katılımcıların bilgi düzeyinin artırılmasına yönelik politikaların geliştirilmesi gerektiği önerilmiştir.

Ek olarak, bireysel emeklilik sisteminin makroekonomik değişkenlerle ilişkisi üzerine yapılan analizler, fon büyüklüklerinin gayri safi yurtiçi hasıla (GSYİH), enflasyon oranları ve döviz kuru gibi değişkenlerle güçlü bir korelasyon içinde olduğunu göstermiştir. Özellikle Granger Nedensellik Testi ve ARIMA modelleri gibi ileri düzey ekonometrik yöntemler kullanan tezler, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik büyümeye dolaylı katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Örneğin, Verberi'nin (2019) çalışmasında, Granger Nedensellik Testi ile bireysel emeklilik sistemi fon büyüklüklerinin tasarruf oranları ve sermaye piyasası performansı ile ilişkisi analiz edilmiş, bu ilişkinin ekonomik büyümeyi dolaylı olarak desteklediği sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde, Akdikmen'in (2018) çalışmasında ARIMA modeli kullanılarak devlet teşviklerinin bireysel emeklilik sistemine katılım oranlarını artırarak ekonomik büyüme üzerinde olumlu etkiler yarattığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik büyümeye doğrudan değil, tasarruflar, yatırımlar ve finansal piyasalar gibi ara mekanizmalar aracılığıyla katkı sağladığını göstermektedir. Bu bulgular, sistemin yalnızca bireysel tasarrufları teşvik etmekle kalmayıp, aynı zamanda finansal istikrarı artırma potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Tezlerin sosyal boyutlarına dair bulgular da oldukça çarpıcıdır. Örneğin, bireysel emeklilik sistemine otomatik katılım uygulamasını ele alan çalışmalar, bu sistemin katılım oranlarını artırmada etkili olduğunu ortaya koyarken, katılımcıların sisteme olan güveninin zaman zaman sorgulandığını da göstermektedir. Bu durum, otomatik katılımın pratik faydalar sağlamakla birlikte, katılımcıların uzun vadeli beklentileri ve

sistemin şeffaflığı konularında endişeler taşıdığını göstermektedir. Özellikle Marmara Üniversitesi’nde yapılan tezlerde, otomatik katılımın bireysel özgürlük algısını etkilediği ve bu durumun bazı bireylerde sisteme olan güveni azalttığı belirtilmiştir. Bunun yanı sıra, bireysel emeklilik sisteminin devlet teşvikleri ile desteklenmesi, sistemin sürdürülebilirliği açısından önemli bir araç olarak görülmüştür.

Bölgesel analizler, bireysel emeklilik sisteminin coğrafi farklılıklar gösterebileceğine işaret etmektedir. Ankara, İstanbul ve Konya gibi büyük şehirlerde katılım oranlarının yüksek olduğu gözlemlenmiş, buna karşın daha küçük şehirlerde bu oranların nispeten düşük olduğu belirlenmiştir. Ancak, bu bulguların illerin nüfus farklılıklarından, çalışmanın örneklem büyüklüğünden veya araştırmacının ulaştığı belirli katılımcı sayısından kaynaklanmış olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır. Daha tutarlı ve doğru bir analiz için katılım oranlarının illerin nüfusuna oranlanarak değerlendirilmesi veya OKS (Otomatik Katılım Sistemi) sonrası çalışan sayısına göre karşılaştırmalar yapılması gerekmektedir. Bu faktörlerin dikkate alınması, bireysel emeklilik sistemi politikalarının bölgesel ihtiyaçlara uygun bir şekilde yeniden yapılandırılmasına yönelik daha sağlam sonuçlara ulaşılmasını sağlayabilir. Genel olarak, tezlerden elde edilen bulgular, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik ve sosyal etkilerinin oldukça geniş bir yelpazede değerlendirilebileceğini göstermektedir. Ancak, sistemin daha kapsayıcı ve sürdürülebilir hale gelmesi için gelir düzeyi düşük bireyler için daha fazla teşvik uygulanması, bireylerin sistem hakkında bilgilendirilmesi ve bölgesel politikaların geliştirilmesi gibi öneriler sıklıkla dile getirilmiştir. Bu bağlamda, bireysel emeklilik sistemine ilişkin daha ileri düzey akademik çalışmaların yapılması, literatürdeki boşlukların doldurulmasına ve sistemin etkinliğinin artırılmasına önemli katkılar sağlayacaktır.

Katılımcıların yatırım tercihlerine yönelik yapılan çalışmalarda, bireysel emeklilik sisteminde devlet katkısının önemli bir motivasyon kaynağı olduğu, ancak fon yönetimi konusunda katılımcıların yeterli bilgiye sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle, fonların performansı hakkında doğru bilgilendirme yapılmamasının, katılımcıların yatırım kararlarını olumsuz etkileyebileceği ifade edilmiştir. Bu nedenle, fon yönetimi süreçlerinde daha şeffaf bir yaklaşım benimsenmesi ve katılımcıların yatırım tercihlerini destekleyecek bilgi platformlarının oluşturulması önerilmiştir.

Son olarak, bireysel emeklilik sisteminin uzun vadeli etkilerine ilişkin bulgular, sistemin sadece bireysel tasarrufları artırmakla kalmayıp, aynı zamanda toplumsal refahı destekleyen bir araç olduğunu göstermektedir. Ancak, sistemin sürdürülebilirliği için daha güçlü bir kurumsal yapı, genişletilmiş teşvik mekanizmaları ve düşük gelir

gruplarına yönelik özel politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Ayrıca, bireysel emeklilik sisteminin sosyal güvenlik sistemleri ile entegrasyonunun güçlendirilmesi ve bu entegrasyonun katılımcılar üzerinde yaratacağı olumlu etkilerin artırılması gerektiği vurgulanmıştır.

Tablo 8: İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönem	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Samet Hacılar	Ankara Yıldırım Beyazıt Üni.	2022	Financial literacy and individual pension system in Turkey: An area research in Ankara	Finansal okuryazarlığın BES üzerindeki etkileri araştırılmıştır.	2003-2020	Anket yöntemi	Finansal okuryazarlık BES katılımını artırmaktadır.
Can Verberi	İstanbul Üni.	2019	The effects of individual retirement system over savings and capital markets in Turkey	BES'in tasarruflar ve sermaye piyasalarına etkisi incelenmiştir.	2003-2018	Granger Nedensellik Testi	BES'in sermaye piyasalarında pozitif etkisi görülmüştür.
Elif Ertem	Orta Doğu Teknik Üni.	2018	Middle class' construction of future through retirement: Individual pension system in Turkey	Orta sınıfın BES üzerinden gelecek planlaması incelenmiştir.	2005-2017	Nitel analiz	BES'in orta sınıf için önemli bir birikim aracı olduğu bulunmuştur.
Furkan Evranos	Marmara Üni.	2005	Personal pension system in Turkey and pension fund analysis	BES ve fon performanslarının analizi yapılmıştır.	2003-2005	Performans analizi	BES fonlarının performansında çeşitlilik tespit edilmiştir.
Bahar Dikme	Marmara Üni.	2024	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi ve katılımcı tercihlerini etkileyen faktörlerin davranışsal finans ekseninde incelenmesi	Katılımcı davranışları ve BES tercihleri araştırılmıştır.	2015-2023	Anket ve davranışsal analiz	Davranışsal faktörler BES katılımını doğrudan etkilemektedir.
Yavuz Selim Özen	Süleyman Demirel Üniversitesi	2023	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi fon büyüklüğü ile makroekonomik değişkenler arasındaki ilişki	BES fon büyüklüğü ile makroekonomik değişkenlerin ilişkisi analiz edilmiştir.	2003-2022	ARDL Sınır Testi	BES fon büyüklüğü ekonomik büyümeyi pozitif yönde etkilemiştir.

Tablo 8 (Devamı): İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Alparslan Akbaş	Düzce Üniversitesi	2022	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin gelişimi ve farklı iktisadi değişkenlerle ilişkisinin analizi	BES’in ekonomik değişkenlerle ilişkisi incelenmiştir.	2003-2021	Ekonometrik modelleme	Ekonomik büyüme ile BES arasında güçlü bir ilişki bulunmuştur.
Sinem Değer	Marmara Üniversitesi	2021	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi: Otomatik katılım sonrası üniversite çalışanları üzerine karşılaştırmalı analiz	Otomatik katılımın üniversite çalışanlarına etkisi incelenmiştir.	2017-2020	Anket yöntemi	Otomatik katılım, çalışanların BES’e ilgisini artırmıştır.
Hakan Yalın	Gazi Üniversitesi	2020	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin finansmanı ve fonlarının performans değerlendirilmesi	BES fonlarının performans değerlendirilmesi yapılmıştır.	2003-2019	Performans analizi	BES fonlarının yatırım araçlarına göre farklı performans gösterdiği belirlenmiştir.
Çağla Pınar Çengelci	Karabük Üniversitesi	2019	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi katılımcılarının fon tutarını belirlemeye yönelik bir analiz	Katılımcıların fon tutarını etkileyen faktörler araştırılmıştır.	2005-2018	Anket ve regresyon analizi	Gelir seviyesi fon tutarını etkileyen en önemli faktör olarak belirlenmiştir.
Melek Bağlar	Çankırı Karatekin Üniversitesi	2019	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin ve Türkiye ile Arjantin bireysel emeklilik sisteminin karşılaştırılması	Türkiye ve Arjantin BES sistemleri karşılaştırılmıştır.	2003-2018	Karşılaştırmalı analiz	Türkiye’nin teşvik sistemi daha etkili bulunmuştur.

Tablo 8 (Devamı): İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Ahmet Can	İstanbul Üniversitesi	2019	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemine dahil olanların sosyo-ekonomik durumları: Bir alan araştırması	Katılımcıların sosyo-ekonomik durumları değerlendirilmiştir.	2010-2019	Anket yöntemi	Katılımcıların gelir seviyesi ve eğitim düzeylerinin sisteme katılımı etkilediği bulunmuştur.
Suham Korkmaz	Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi	2019	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin gelişim süreci ve etkileri	BES’in sosyal ve ekonomik etkileri incelenmiştir.	2003-2018	Literatür analizi	BES’in sosyal güvenlik sistemine katkı sağladığı görülmüştür.
Özgül Yalçın	Gazi Üniversitesi	2019	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin gelişimine devlet katkısının etkisi üzerine bir araştırma	Devlet katkısının sistem üzerindeki etkileri analiz edilmiştir.	2013-2018	Ekonometri k analiz	Devlet katkısı, katılım oranlarını artırmada etkili bulunmuştur.
Aslan Ceritlioğlu	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2019	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin cari denge üzerindeki etkisi	BES’in cari işlemler dengesi üzerindeki etkisi incelenmiştir.	2003-2017	Ekonometri	BES fonlarının cari dengeye olumlu katkı sağladığı bulunmuştur.
Sare Melike Yıldız	Necmettin Erbakan Üniversitesi	2019	Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemi ve kamu sektörü çalışanlarının BES’ne giriş kararlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi; Konya ili örneği	Kamu sektörü çalışanlarının BES’e giriş kararları analiz edilmiştir.	2010-2018	Anket yöntemi	Kamu personelinin BES’e giriş motivasyonu daha çok devlet teşvikleri ve uzun vadeli tasarruf odaklıdır.
Bekir Zengin	Gazi Üniversitesi	2018	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin ampirik analizi	BES ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki incelenmiştir.	2003-2017	Ekonometri	BES fonlarının ekonomik büyümeye pozitif etkisi olduğu saptanmıştır.

Tablo 8 (Devamı): İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Simge Kaya	İstanbul Kültür Üniversitesi	2018	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin gelişimi ve kullanımı	BES’in kullanım düzeyleri ve gelişimi ele alınmıştır.	2003-2017	Literatür analizi	BES kullanım oranlarında 2013 sonrası ciddi artış görülmüştür.
Ezgi Akdikmen	İstanbul Ticaret Üniversitesi	2018	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminde devlet teşviki ve otomatik katılım-ARIMA modeliyle bir analiz	Devlet teşviki ve otomatik katılımın BES’e etkisi incelenmiştir.	2013-2018	ARIMA Modeli	Otomatik katılımın katılım oranlarını artırdığı ancak fon getirilerinin yeterince etkili olmadığı bulunmuştur.
Mehmet Sinan Çelik	Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi	2018	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi ve sistemde değerlendirilen fonların performans ölçümü	BES fonlarının performansı analiz edilmiştir.	2010-2018	Performans analizi	BES fonlarının uzun vadede yüksek performans sergilediği görülmüştür.
Hakan Uluçay	Dokuz Eylül Üniversitesi	2018	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemine giriş kararlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi üzerine bir araştırma	BES’e giriş kararlarında etkili olan faktörlerin analizi yapılmıştır.	2003-2018	Anket ve regresyon	BES’e girişte devlet katkısı ve otomatik katılımın önemli olduğu belirlenmiştir.
Mehmet Alperen Gökhan	Marmara Üniversitesi	2018	İktisadi ve hukuki açıdan Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi	BES’in ekonomik ve hukuki boyutları incelenmiştir.	2003-2017	Literatür analizi	BES’in sosyal güvenlik sistemine destek sağladığı ortaya konmuştur.

Tablo 8 (Devamı): İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Burçin Demirhan	Marmara Üniversitesi	2017	Bireysel emeklilik sistemi ve Türkiye'de bireysel emeklilik sisteminin getirilerinin farklı yatırım araçları ile karşılaştırmalı analizi	BES getirileri farklı yatırım araçları ile karşılaştırılmıştır.	2005-2016	Karşılaştırmalı analiz	BES fonlarının hisse senedi ve devlet tahvillerine göre daha düşük getiri sağladığı görülmüştür.
Tuba Gülay	Süleyman Demirel Üniversitesi	2017	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi ve akademisyenlerin sisteme otomatik katılıma bakış açılarına ilişkin bir analiz: Süleyman Demirel Üniversitesi örneği	Akademisyenlerin otomatik katılıma yönelik tutumları araştırılmıştır.	2015-2017	Anket yöntemi	Akademisyenlerin çoğunlukla otomatik katılımı desteklediği ancak fon getirilerini yetersiz bulduğu görülmüştür.
Onur Doğan	Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi	2016	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi problemler ve çözüm önerileri (2007-2012)	BES'in sorunları ve çözüm önerileri ele alınmıştır.	2007-2012	Literatür analizi	BES'in devlet katkısı öncesinde düşük katılım oranına sahip olduğu tespit edilmiştir.
Sertaç Babat	İstanbul Teknik Üniversitesi	2013	Türkiye'de Bireysel Emeklilik Sistemi'nin gelişimi: Fırsat eşitliği perspektifinden bir değerlendirme	BES'in gelişimi ve fırsat eşitliği etkisi değerlendirilmiştir.	2003-2012	Literatür analizi	BES'in fırsat eşitliği sağlamada sınırlı etkisi olduğu tespit edilmiştir.
Murat Altay	Adnan Menderes Üniversitesi	2013	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi: Aydın ili örneği	BES'in Aydın ili özelindeki etkileri araştırılmıştır.	2003-2012	Alan araştırması	BES katılımcılarının ağırlıklı olarak orta gelir grubunda olduğu belirlenmiştir.

Tablo 8 (Devamı): İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Hilal İlgin Uyar	Süleyman Demirel Üniversitesi	2011	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi ile ekonomik gelişmişlik arasındaki ilişkinin incelenmesi	BES’in ekonomik gelişmişlik üzerindeki etkileri incelenmiştir.	2003-2010	Ekonometri analizi	BES fon büyüklüğünün ekonomik büyümeyi olumlu etkilediği görülmüştür.
Selen Samancı	Gazi Üniversitesi	2010	Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin analizi ve tüketicilerin yaklaşımları üzerine bir araştırma (Ankara ili örneği)	Tüketicilerin BES’e yönelik tutumları incelenmiştir.	2003-2010	Anket yöntemi	BES’e katılımda güven eksikliğinin önemli bir etken olduğu tespit edilmiştir.
Yavuz Öztürk	Karadeniz Teknik Üniversitesi	2010	Dünyada ve Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi: Türkiye performansı üzerine değerlendirmeler	Türkiye ve dünya BES sistemlerinin performans karşılaştırması yapılmıştır.	2003-2010	Karşılaştırmalı analiz	Türkiye’nin BES performansının gelişmiş ülkelere kıyasla düşük olduğu belirlenmiştir.
Anuşka Natof	İstanbul Üniversitesi	2010	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi, fon yaratma kapasitesi ve sermaye piyasaları üzerine etkisi	BES’in sermaye piyasalarına katkısı incelenmiştir.	2003-2009	ARIMA modeli	BES fonlarının sermaye piyasalarındaki büyümeye katkı sağladığı görülmüştür.
Burhan Demirpehlivan	İstanbul Üniversitesi	2010	Avrupa Birliği ülkeleri ve Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi	Türkiye ve AB ülkelerinin BES sistemleri karşılaştırılmıştır.	2003-2009	Karşılaştırmalı analiz	Türkiye’nin devlet teşviklerinin AB ülkelerinden daha sınırlı olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8 (Devamı): İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Meliha Melike Çıltık	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi	2010	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri	BES'teki sorunların analizi ve çözüm önerileri sunulmuştur.	2003-2010	Literatür analizi	BES'te sürdürülebilirlik ve şeffaflık eksiklikleri tespit edilmiştir.
Faruk Akın	Kadir Has Üniversitesi	2008	Özel emeklilik fonları ve Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi üzerine bir araştırma	BES fonlarının yönetimi ve etkinliği incelenmiştir.	2003-2008	Performans analizi	BES fonlarının yönetiminde risk yönetiminin geliştirilmesi gerektiği belirlenmiştir.
Cem Gülhan	Kocaeli Üniversitesi	2007	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi	BES'in genel işleyişi ve katılımcı profilleri analiz edilmiştir.	2003-2007	Anket ve istatistiksel analiz	BES katılımcılarının büyük kısmının orta yaş grubunda olduğu saptanmıştır.
Yasin Karade niz	Celal Bayar Üniversitesi	2007	Türkiye'de bireysel emeklilik sisteminin sermaye piyasasına etkileri	BES'in sermaye piyasasındaki etkileri analiz edilmiştir.	2003-2007	Ekonometri analizi	BES fon büyüklüğünün sermaye piyasası derinliğine katkı sağladığı belirlenmiştir.
Cihan Bağlan	Dumlupınar Üniversitesi	2006	Dünyada ve Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi	Dünya genelindeki BES uygulamaları ile Türkiye karşılaştırılmıştır.	2003-2006	Literatür incelemesi	Türkiye'nin BES uygulamalarının küresel trendlere kıyasla yetersiz olduğu görülmüştür.
Tevfik Erhan Yılmaz	Anadolu Üniversitesi	2006	Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi ve uygulamalarında özel emeklilik programlarının yeri	Özel emeklilik programlarının BES içindeki rolü değerlendirilmiştir.	2003-2006	Karşılaştırmalı analiz	Özel emeklilik programlarının yeterince tanıtılmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 8 (Devamı): İncelenen Tezlerin Genel Özellikleri

Yazar	Üniversite	Yıl	Tez Başlığı	Araştırma Amacı	Analiz Dönemi	Kullanılan Yöntem	Elde Edilen Bulgular
Fatih Arslan	Yıldız Teknik Üniversitesi	2006	Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi, fon yaratma kapasitesi ve sermaye piyasaları üzerine etkisi	BES’in fon yaratma kapasitesi ve sermaye piyasalarına katkısı incelenmiştir.	2003-2006	Performans analizi	BES fonlarının ekonomiye katkısının artırılabilceği belirlenmiştir.
Özlem Okunakul	Haliç Üniversitesi	2005	Hayat sigortacılığı deneyimi ışığında Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin ve ekonomik katkılarının değerlendirilmesi	BES’in ekonomik katkıları analiz edilmiştir.	2003-2005	Literatür incelemesi	BES’in ekonomik büyümeye sınırlı katkı sağladığı tespit edilmiştir.

Bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan 44 tez incelendiğinde, bu alandaki akademik çalışmaların genellikle yüksek lisans düzeyinde yoğunlaştığı görülmektedir. Doktora tezlerinin sayısının oldukça sınırlı olması, bireysel emeklilik sisteminin başlangıç düzeyinde daha fazla araştırmaya konu olduğunu göstermektedir. Tezlerin büyük bir kısmı Marmara Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Gazi Üniversitesi gibi köklü üniversitelerde hazırlanmış olup, bu durum akademik altyapının önemini ortaya koymaktadır. Bunun yanı sıra, Anadolu’nun farklı bölgelerindeki üniversitelerde de bireysel emeklilik sistemi üzerine çalışmalar yapılmıştır. Bu durum, konunun ulusal ölçekte akademik ilgi gördüğünü ve farklı coğrafi bölgelerde ele alındığını göstermektedir.

Çalışmalar genellikle ekonomi, işletme ve sigortacılık gibi alanlarda yoğunlaşmıştır. Ancak, sosyal güvenlik ve çalışma ekonomisi gibi disiplinlerde de dikkat çekici sayıda çalışma bulunmaktadır. Sosyoloji ve psikoloji gibi sosyal bilimlerin farklı alanlarında ise bu konudaki çalışmaların sınırlı olduğu gözlemlenmiştir. Tezlerin içeriklerine bakıldığında, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik etkileri, fon performansları, devlet teşvikleri ve otomatik katılım uygulamaları gibi konulara odaklanıldığı görülmektedir. Bununla birlikte, sosyal güvenlik politikaları ve davranışsal finans gibi daha özgün temaların daha az çalışıldığı dikkat çekmektedir.

Araştırma yöntemleri açısından değerlendirildiğinde, çoğu tezde nicel yöntemlerin tercih edildiği, istatistiksel analizlerin ve ekonometrik modellerin yoğun olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Nitel yöntemlerin daha az tercih edilmesi, bireysel emeklilik sisteminin sosyal ve bireysel düzeydeki etkilerinin yeterince incelenememiş olabileceğini düşündürmektedir. Elde edilen bulgular, bireysel emeklilik sisteminin tasarruf oranlarına ve sermaye piyasalarına olumlu katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, sistemin sürdürülebilirliği, şeffaflık ve fon yönetimi gibi alanlarda bazı eksikliklerin bulunduğu vurgulanmıştır.

Tezlerin yıllara göre dağılımında ise 2019 yılının bireysel emeklilik sistemi araştırmalarında bir zirve noktası olduğu görülmektedir. Bu dönemde otomatik katılım uygulamalarının başlaması, akademik ilgiyi artırmış olabilir. Tezlerin dil dağılımında ise büyük bir kısmının Türkçe olarak yazıldığı, İngilizce yazılmış tezlerin sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu durum, bireysel emeklilik sistemine ilişkin çalışmaların genellikle ulusal bağlamda kaldığını ve uluslararası literatüre katkının sınırlı olduğunu göstermektedir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Bireysel emeklilik sistemi, bireylerin emeklilik döneminde yaşam standartlarını korumalarını destekleyen ve aynı zamanda ulusal tasarruf oranlarını artırarak ekonomik büyümeye katkıda bulunan önemli bir finansal araçtır. Bu çalışma kapsamında, Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan lisansüstü tezlerin bibliyometrik ve metodolojik analizleri gerçekleştirilmiştir. Analiz sonuçları, bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan akademik çalışmaların hem teorik hem de uygulamalı anlamda önemli katkılar sunduğunu ve literatüre çok disiplinli bir bakış açısı kazandırdığını göstermektedir. Ancak, bu çalışmalar aynı zamanda bireysel emeklilik sisteminin bazı eksikliklerini ve geliştirilmesi gereken yönlerini de ortaya koymuştur.

Sonuçlar, bireysel emeklilik sisteminin ekonomik boyutta tasarruf oranlarını artırmada ve sermaye piyasalarının derinleşmesine katkıda bulunmada etkili olduğunu ortaya koymuştur. Devlet katkıları ve otomatik katılım gibi politikaların, bireysel emeklilik sistemine olan ilgiyi artırdığı ancak bu uygulamaların sürdürülebilirliği konusunda bazı zorlukların olduğu belirtilmiştir. Örneğin, düşük gelir grubundaki bireylerin sisteme katılımının sınırlı kalması, bireysel emeklilik sisteminin kapsayıcılık açısından geliştirilmesi gerektiğini göstermektedir. Ayrıca, katılımcıların sistem hakkındaki bilgi düzeyinin genellikle düşük olduğu ve bu durumun yatırım tercihlerini olumsuz etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Tezlerin sosyal boyutuna ilişkin bulgular, bireysel emeklilik sisteminin katılımcılar arasında güven oluşturduğunu ve sosyal koruma mekanizmalarını

desteklediğini göstermiştir. Ancak, kadınlar, genç bireyler ve düşük gelirli gruplar gibi dezavantajlı kesimlerin sisteme katılım oranlarının düşük olması, sistemin bu gruplar için daha erişilebilir hale getirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Bölgesel analizler de sistemin coğrafi eşitsizlikler içerdiğini ve bu eşitsizliklerin giderilmesi için hedefe yönelik politikaların uygulanması gerektiğini vurgulamaktadır.

Bu doğrultuda, bireysel emeklilik sisteminin daha etkili ve kapsayıcı hale gelmesi için aşağıdaki öneriler sunulabilir:

- **Kapsayıcı Politikalar Geliştirilmesi:** Düşük gelir gruplarını hedef alan özel teşvik programları oluşturulmalı ve bu grupların sisteme katılımını artıracak esnek ödeme planları uygulanmalıdır. Ayrıca, kadınlar ve genç bireyler gibi dezavantajlı gruplar için özel kampanyalar ve bilgilendirme programları düzenlenmelidir.
- **Finansal Okuryazarlığın Artırılması:** Katılımcıların bireysel emeklilik sistemi hakkında bilinçlenmesini sağlamak amacıyla eğitim programları düzenlenmeli ve sistemin avantajları, fon yönetimi ve uzun vadeli getirileri hakkında bilgi verilmelidir. Bu çabalar, yatırım kararlarının daha bilinçli bir şekilde alınmasına katkı sağlayacaktır.
- **Bölgesel Farklılıkların Azaltılması:** Bireysel emeklilik sistemine katılımda bölgesel farklılıkları azaltmak için kırsal bölgelerde bilgilendirme çalışmaları yapılmalı ve bu bölgelerdeki bireylerin sisteme katılımını teşvik edecek politikalar geliştirilmelidir.
- **Devlet Teşviklerinin Etkinleştirilmesi:** Devlet katkılarının etkinliğini artırmak için şeffaf bir mekanizma oluşturulmalı ve bu katkıların fon büyüklüklerine olan etkisi düzenli olarak analiz edilmelidir. Ayrıca, devlet teşviklerinin özellikle düşük gelir gruplarını hedef alacak şekilde yeniden düzenlenmesi önerilmektedir.
- **Otomatik Katılım Uygulamalarının Geliştirilmesi:** Otomatik katılım uygulamasına yönelik katılımcıların sistemden çekilme oranlarını azaltmak için daha cazip teşvikler sunulmalı ve bireylerin sistemden sağladıkları faydalar net bir şekilde anlatılmalıdır.
- **Akademik Çalışmaların Desteklenmesi:** Bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan akademik çalışmaların artması teşvik edilmeli ve bu çalışmaların sonuçları politika yapıcılar tarafından dikkate alınmalıdır. Ayrıca, bireysel

emeklilik sistemi ile ilgili verilerin araştırmacılar için daha erişilebilir hale getirilmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak, bireysel emeklilik sistemi üzerine yapılan çalışmalar, bu sistemin güçlü yönlerini ve zayıflıklarını ortaya koymuş ve sistemin daha sürdürülebilir ve kapsayıcı hale gelmesi için önemli öneriler sunmuştur. Bu önerilerin hayata geçirilmesi, bireysel emeklilik sisteminin hem bireyler hem de toplum için daha faydalı bir yapıya kavuşmasını sağlayacaktır. Gelecekte yapılacak araştırmalar, bu sistemin etkilerinin daha kapsamlı bir şekilde incelenmesine ve yeni uygulamaların geliştirilmesine katkı sunacaktır.

KAYNAKÇA

- Akın, F. (2008). *Özel emeklilik fonları ve Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi üzerine bir araştırma* (Doktora tezi). Kadir Has Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Finans ve Bankacılık Ana Bilim Dalı.
- Akkaya, Y. (2000). Sosyal güvenlik tarihi üzerine notlar. *Toplum ve Hekim Paneli*, 15(2).
- Akpınar, T., & Ögütoğulları, E. (2020). Türkiye’de sosyal güvenliğin kısa tarihçesi. *Balkan ve Yakındoğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 6.
- Alpar, B. (2000). ILO sosyal güvenlik nihai raporu ve gerçekleşen değişiklikler. *Kamu-İş Dergisi*, 5(4), 1-16.
- Alper, Y. (2003). *Türkiye’de sosyal güvenlik ve sosyal sigortalar* (2. basım). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Altay, M. (2013). *Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi: Aydın ili örneği* (Yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı.
- Apak, S. ve Taşçıyan, K. H. (2010). Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sisteminin Gelişimi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 121-129
- Arslan, F. (2006). *Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi, fon yaratma kapasitesi ve sermaye piyasaları üzerine etkisi*(Yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Babat, S. (2013). *Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin gelişimi: Fırsat eşitliği perspektifinden bir değerlendirme*(Yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Bağlan, C. (2006). *Dünyada ve Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi* (Yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı.
- Bağlar, M. (2019). *Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi ve Türkiye ile Arjantin bireysel emeklilik sisteminin karşılaştırılması* (Yüksek lisans tezi). Çankırı Karatekin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı.
- Can, A. (2019). *Türkiye’de bireysel emeklilik sistemine dahil olanların sosyo-ekonomik durumları: Bir alan araştırması* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı.
- Ceritlioğlu, A. (2019). *Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin cari denge üzerindeki etkisi* (Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Ana Bilim Dalı.

- Çelik, M. S. (2018). *Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi ve sistemde değerlendirilen fonların performans ölçümü*(Yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı.
- Çengelcik, Ç. P. (2019). *Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi katılımcılarının fon tutarını belirlemeye yönelik bir analiz* (Yüksek lisans tezi). Karabük Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aktüerya ve Risk Yönetimi Ana Bilim Dalı.
- Çıltık, M. M. (2010). *Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi: Sorunlar ve çözüm önerileri* (Yüksek lisans tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Bölümü.
- Çukur, S. (2008). Türkiye’de ve Dünya’da bireysel emeklilik sistemi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*.
- Dikme, B. (2024). *Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi ve katılımcılarının tercihlerini etkileyen faktörlerin davranışsal finans ekseninde incelenmesi* (Doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, Sigortacılık Ana Bilim Dalı.
- Doğan, O. (2016). *Türkiye'de bireysel emeklilik sistemi: Problemler ve çözüm önerileri (2007-2012)* (Yüksek lisans tezi). Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Ana Bilim Dalı.
- Güvercin, H. (2004). Sosyal güvenlik kavramı ve Türkiye’de sosyal güvenliğin tarihçesi. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57(2).
- Hacılar, S. (2022). *Financial literacy and individual pension system in Turkey: An area research in Ankara*(Doktora tezi). Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık ve Finans Ana Bilim Dalı.
- Karabulut, A. (2016). Sosyal güvenlik hakkı ve 1982 Anayasasına yansımaları. *İş ve Hayat*, 2(3), 187-208.
- Karadeniz, Y. (2007). *Türkiye'de bireysel emeklilik sisteminin sermaye piyasasına etkileri* (Yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı.
- Kaya, S. (2018). *Türkiye'de bireysel emeklilik sisteminin gelişimi ve kullanımı* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Korkmaz, S. (2019). *Türkiye'de bireysel emeklilik sisteminin gelişim süreci ve etkileri* (Yüksek lisans tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Ana Bilim Dalı.
- Natof, A. (2010). *Türkiye'de bireysel emeklilik sistemini oluşturan emeklilik fonları ve*

- alternatif sermaye piyasaları araçları ile karşılaştırılması: 2003'den günümüze kadar* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Para Sermaye Piyasaları ve Finansal Kurumlar Ana Bilim Dalı.
- Öztürk, Y. (2010). *Dünyada ve Türkiye’de bireysel emeklilik sistemi: Türkiye performansı üzerine değerlendirmeler*(Doktora tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Rakıcı, C. ve Ela, M. (2016). Türkiye’de Bireysel Emeklilik Sistemine Yönelik Vergisel Teşvikler. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (3), 89-110.
- Rüzgar, B. ve Kaleağası, M. (2019). Bilgi Teknolojilerinden Yararlanarak Bireysel Emeklilik Sigortalarının Müşteriye Sunumunda Alternatif Yaklaşımlar, <https://ab.org.tr/ab05/tammetin/34.pdf> (Erişim Tarihi:27.11.2024), ss.1-16
- Şenocak, H. (2010). Sosyal güvenlik sistemini oluşturan bileşenlerin tarihi süreç ışığında değerlendirilmesi. *Journal of Social Policy Conferences*, 0(56).
- Topalhan, T. (2010). Türkiye’de altıncı yılında bireysel emeklilik sistemi ve uygulama sonuçları. *Kamu-İş*, 11(2), 165-210.
- Uluçay, H. (2018). *Türkiye’de bireysel emeklilik sistemine giriş kararlarını etkileyen faktörlerin belirlenmesi üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ekonometri Ana Bilim Dalı.
- Verberi, C. (2019). *The effects of individual retirement system over savings and capital markets in Turkey* (Yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı.
- Yalçın, Ö. (2019). *Türkiye’de bireysel emeklilik sisteminin gelişimine devlet katkısının etkisi üzerine bir araştırma* (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sigortacılık Ana Bilim Dalı.